

TANTÁRGYI TEMATIKA

<p>Tantárgy neve: A nyelvtörténet forrásai I. Szórványemlékek II. Korai magyar szövegek III. Újabb magyar szövegek</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN509, BTMMN514, BTMMN515, BTMTN111 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
	<p>Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet</p>
	<p>Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)</p>
<p>Tárgyfelelős (név, beosztás): A. Molnár Ferenc professor emeritus</p>	
<p>Tantárgyi egység: Újabb magyar szövegek</p>	
<p>Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN515 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>	
<p>Javasolt félév: 3., 4. (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan szám mindig őszi, páros szám tavaszi félévet jelent.)</p>	<p>Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
<p>Óraszám/hét: BTMMN509, BTMMN514, BTMMN515: 1 szeminárium, 1 konzultáció, BTMTN111: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 15 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a nappali tagozatos féléves órázámhoz mindig az egyharmada: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)</p>	<p>Számonkérés módja (a/gy/k/b): gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés</i> ill. az <i>Értékelés</i> pontoknál.)</p>
<p>Kreditpont: BTMMN509, BTMMN514, BTMMN515: 2, BTMTN111: 3</p>	<p>Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)</p>
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (3–4 mondatban összefoglalva): Három egymásra épülő szeminárium (<i>Szórványemlékek</i>, <i>Korai magyar szövegek</i>, <i>Újabb magyar szövegek</i>) keretében sajátíthatják el a hallgatók a komplex forráselemzés módszerét, amelyben egyaránt hangsúlyt fektetünk a nyelven kívüli, de a forráselemzéshez szükséges adatok kiválasztására, a nyelvi szintek szerinti elemzés elsajátítására, a művelődéstörténeti vonatkozások ismeretére és a források intertextualitására. Az <i>Újabb magyar szövegek</i> tantárgy célja a szövegelemzési ismeretek elmélyítése. A szemináriumon bemutatott kései szövegemlékeken keresztül tanulmányozhatják a diákok a középmagyar kor és az újmagyar kor nyelvállapotát. Tantárgyi program: a középmagyar kor és az újmagyar (valamint az újabb magyar) kor nyelvi állapotának bemutatása művelődéstörténeti háttérrel; a nyelvi egységesülés folyamata, szövegemlékek olvasása, nyelvi (hangtani, morfológiai, lexikai, szintaktikai, mondattani és szöveggrammatikai) elemzése.</p>	
<p>Tantárgyi egység tematikus leírása 12–15 heti bontásban:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tantárgyi bevezető. A középmagyar kor rövid történelmi, művelődés- és egyháztörténeti jellemzése; Bornemisza- és Heltai-szövegrészletek nyelvi (és művelődéstörténeti) elemzése (pl. ezek közül: Elektra, prédikációk, ill. Heltai Fabula-fordítása) 2. Balassi-szövegek elemzése (választott vers/ek/, a Szép magyar komédia, levelezés) 3. A Vizsolyi Biblia; Szenci Molnár Albert szótárai, nyelvtana, zsoltárfordításai 4. Káldi György bibliafordítása; Pázmány-szövegek elemzése (részletek a Kalauzból) 5. Szövegelemzések: Tótfalusi Kis Miklós, Mentség; Mikes Kelemen-levelek 6. Köznyelvi szövegek elemzése (pl. Károlyi Mihály levelei feleségéhez /1704–1724/) 7. Az újmagyar kor (a felvilágosodástól Trianonig) rövid történelmi és művelődéstörténeti 	

- jellemzése; részletek Bessenyei György műveiből (pl. Magyarság, Magyar néző)
8. A nyelvújítási mozgalom szövegeiből (Mondolat, Felelet a Mondolatra, Kazinczy Ferenc: Ortológus és neológus nálunk és más nemzeteknél)
 9. A nyelvi standardizációról, az irodalmi nyelv alakulásáról; Kölcsey: Hymnus, Vörösmarty: Szózat c. verseinek nyelvi elemzése
 10. Petőfi- és Arany-szövegek elemzése (vers és levelezés)
 11. Ady- és Kosztolányi-szövegek elemzése (vers és publicisztika)
 12. A mai magyar nyelv állapota, változásai, új jelenségei; a „határtalanítás”); a magyar nyelvet beszélők száma és lakóhelye
 13. Zárthelyi dolgozat írása
 14. A kijavított zárthelyi dolgozatok megbeszélése
 15. Összefoglalás, konzultáció

Félévközi számonkérés módja (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.): zárthelyi dolgozat; a folyamatos hallgatói felkészülés szóbeli, esetenként rövid írásbeli ellenőrzése. A (választható) elemzendő szövegeket vagy azok címét, lelőhelyét a hallgatók előre megkapják.

Értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): SZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgálhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- BÁRCZI Géza, A magyar irodalmi nyelv kialakulása. *MNyj*, 1966: 3–21.
- É. KISS Katalin, *Anyanyelvünk állapotáról*. Bp., Osiris Kiadó, 2004.
- *A magyar nyelv*, főszerk. KIEFER Ferenc. Bp., Akadémiai Kiadó, 2006. 365–512.
- *Magyar nyelvtörténet*, szerk. KISS Jenő, PUSZTAI Ferenc, Bp., Osiris Kiadó, 2003, 377–893.

TOLCSVAI NAGY Gábor, Kognitív egység és funkcionális változás a magyar nyelv történetében, *MNy*, 2011, 257–276.

- Az oktató által választott újabb magyar kori szövegekhez rendelhető szakirodalom.

Ajánlott irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- BALÁZS Géza, *A pesti nyelv*. Bp., Inter Nonprofit Kft., 2013.
- BÁRCZI Géza *A magyar nyelv életrajza*, Bp., 1963 (és további kiad.), 290–387.
- BÁRCZI Géza, *A magyar nyelv múltja és jelene*. Bp., Gondolat, 1980. 225–369.

- BENKŐ Loránd, *A magyar irodalmi írásbeliség a felvilágosodás korának első szakaszában*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1960.
- DEME László, *A XVI. század végi norma kérdéséhez*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1959 (NytudÉrt, 20).
- *Dolgozatok a magyar irodalmi nyelv és stílus története köréből*, szerk. PAIS Dezső, Bp., Akadémiai Kiadó, 1960
- *Emlékkönyv a Vizsolyi Biblia megjelenésének 400. évfordulójára*, szerk. BARCZA József, Bp., Református Zsinati Iroda, 1990.
- *Heltai Gáspár és Bornemisza Péter művei*, vál., jegyz. NEMESKÜRTY István, Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1980.
- *Károlyi Sándor levelei feleségéhez /1704–1724/*, I–II. köt., szerk., jegyz. KOVÁCS Ágnes, Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem, 1994.
- KESZLER Borbála, *A magyar írásjel-használat története a XVII. század közepéig*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1995 (NytudÉrt, 141).
- KISS Gábor, PUSZTAI Ferenc, *Új szavak, új jelentések 1997-ből*, Bp., Tinta Könyvkiadó, 1999.
- MINYA Károly, *Mai magyar nyelvújítás. Szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig*, Bp., Tinta Könyvkiadó, 2003.
- A. MOLNÁR Ferenc, OSZLÁNSZKI Éva, *Szenci Molnár Albert zsoltárainak szövegahagyományozódásáról*. Debrecen, Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék, 2012. <http://magyarszak.uni-miskolc.hu/> ; a Szakirodalom, ill. a Nyelvtörténet címek alatt.
- MOLNÁR József, SIMON Györgyi, *Magyar nyelvemlékek*, Bp., Tankönyvkiadó, 1976, 2. kiad. 1977, 196–284.
- *Nyelvünk a reformkorban*, szerk. PAIS Dezső, Bp., Akadémiai Kiadó, 1955.
- *A magyar kritika évszázadai. Rendszerek a kezdetektől a romantikáig*, írta és összeáll. TARNAI Andor és CSETRI Lajos. Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1981.
- *Mai magyar nyelvünk*, szerk. GRÉTSY László. Bp., Akadémiai Kiadó, 1976.
- PAPP László, *Nyelvjárás és nyelvi norma a XVI. századi deákjaink gyakorlatában*, Bp., Akadémiai, 1961 (NytudÉrt, 25).
- *Pennaháborúk. Nyelvi és irodalmi viták 1781–1826*. Összeáll., jegyz. SZALAI Anna, Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1980.
- PÉNTEK János, *A megmaradás esélyei. Anyanyelvű oktatás, magyarságtudomány, egyetem Erdélyben*, Bp., A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, 1999.
- SZABÓ Zoltán, *A magyar szépírói stílus fő irányai*. Bp., Corvina, MTA Nyelvtudományi Intézet, 1998.
- SZATHMÁRI István, *Régi nyelvtanaink és egységesülő irodalmi nyelvünk*. Bp., Akadémiai Kiadó, 1968.
- SZATHMÁRI István, *Mikes és irodalmi nyelvünk*, *MNy*, 1991, 298–306.